

Смірнова Олега Ювеналійовича,

СКАРГА/ПОВІДОМЛЕННЯ
про наявність фактів академічного плагіату
в кандидатській дисертації Трофименка М. В.

Керуючись пп. 2–7 «Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол № 16 (45); зі змінами: протокол № 21 (50) від 26.12.2023, протокол № 10 (60) від 14.05.2024 та протокол № 18 (68) від 22.10.2024), повідомляю про факти академічного плагіату в кандидатській дисертації М. В. Трофименка:

Трофименко Микола Валерійович. Антиглобалістський рух і Україна: політологічний аналіз. – Дис. ... кандидата політичних наук (спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси). – Маріуполь, 2010.

Дисертація була виконана на кафедрі міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету і захищена 24.05.2011 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.181.01 в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.

Науковий керівник – **Балабанов Костянтин Васильович**, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, ректор Маріупольського державного університету.

Офіційні опоненти:

- **Головченко Володимир Іванович**, доктор політичних наук, професор кафедри країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка;
- **Щербенко Едуард Васильович**, кандидат філософських наук, провідний науковий співробітник відділу теоретичних та прикладних проблем політології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради Д 26.181.01 – доктор політичних наук **Зеленько Галина Іванівна**.

Дисертація та автореферат М. В. Трофименка розміщені на сайті Національного репозитарію академічних текстів за адресою <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0411U003512>.

За темою дисертації Трофименко опублікував 26 праць (8 статей і 18 тез конференцій у 2004–2010 рр.).

У теперішній час М. В. Трофименко працює заступником міністра освіти і науки України.

У «Рекомендаціях щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (Лист МОНУ №1/11-8681 від 15.08.2018) зазначається наступне:

- 1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових

(творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»);

- 2. Види академічного плагіату <...> Академічним плагіатом є:
 - 2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
 - 2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

У дисертації М. В. Трофименка виявлені факти порушення академічної доброчесності, які підпадають під визначення академічного плагіату (пп. 1.2, 2.1 і 2.2 зазначених «Рекомендацій»).

Установлено, що кандидатська дисертація М. В. Трофименка містить текстові збіги (плагіат) з такими джерелами:

- 1) **Антиглобализм и глобальное управление: Доклады, дискуссии, справочные материалы.** – М.: МГИМО (У) МИД России, 2006. (Збірник розміщений на офіційному сайті МГИМО (Московский государственный институт международных отношений МИД России) за адресою [https://mgimo.ru/files/6195/global-anti\[1\].pdf](https://mgimo.ru/files/6195/global-anti[1].pdf), копія – тут: <https://web.archive.org/web/20220619153659/https://mgimo.ru/files/6195/global-anti%5b1%5d.pdf>).
- 2) **Животовская И. Г. Неолиберальная глобализация и ее противники: к истории антиглобалистского движения (Сводный реферат)** // Альтерглобализм и антиглобалистские движения в современном мире: сборник обзоров и рефератов. – М.: ИНИОН РАН, 2006, с. 7–18. (<https://cyberleninka.ru/article/n/neoliberalnaya-globalizatsiya-i-ee-protivniki-k-istorii-antiglobalistskogo-dvizheniya-svodnyy-referat>; читати статтю на сайті тут: <https://cyberleninka.ru/article/n/neoliberalnaya-globalizatsiya-i-ee-protivniki-k-istorii-antiglobalistskogo-dvizheniya-svodnyy-referat/viewer>; завантажити статтю можна звідси: <https://cyberleninka.ru/article/n/neoliberalnaya-globalizatsiya-i-ee-protivniki-k-istorii-antiglobalistskogo-dvizheniya-svodnyy-referat/pdf>). (На сайті КіберЛенінки наведено неправильний бібліографічний опис цієї праці та видання; правильно – див. на сайті «Гугл-книги» тут: https://books.google.com.ua/books/about/Альтерглобализм_и_ант.html?id=cku6AAAAIAAJ&redir_esc=y)
- 3) **Ушкова Е. Л. «Агитон К. Альтернативный глобализм: новые мировые движения протеста.** – М.: Гилея, 2004. – 203 с. (Реферат)» // Альтерглобализм и антиглобалистские движения в современном мире: сборник обзоров и рефератов. – М.: ИНИОН РАН, 2006, с. 49–66. (<https://cyberleninka.ru/article/n/alternativnyy-globalizm-novye-mirovye-dvizheniya-protesta>; читати статтю на сайті тут: <https://cyberleninka.ru/article/n/alternativnyy-globalizm-novye-mirovye-dvizheniya-protesta/viewer>; завантажити статтю можна звідси: <https://cyberleninka.ru/article/n/alternativnyy-globalizm-novye-mirovye-dvizheniya-protesta/pdf>). (На сайті КіберЛенінки наведено неправильний бібліографічний опис цієї праці та видання; правильно – див. на сайті «Гугл-книги» тут: https://books.google.com.ua/books/about/Альтерглобализм_и_ант.html?id=cku6AAAAIAAJ&redir_esc=y)

Джерело №1 – книга «Антиглобализм и глобальное управление: Доклады, дискуссии, справочные материалы» – є в «Списку використаних джерел» дисертації Трофименка під №7 і цитується великими фрагментами на сс. 26, 28, 29, 36, 37, 46, 60, 61, 63, 66, 67, 68, 86, 87, 93, 95, 97, 98, 108 і 109 дисертації. У деяких місцях дисертації (напр., на с. 28–29) три

абзаци підряд мають належне покликання на вказане джерело, однак у той же час велика кількість фрагментів дисертації Трофименка, що збігаються з цим джерелом, не мають покликань, приклади чого наведені в Порівняльній таблиці (Додаток 1).

Джерело плагіату №2 (реферат Животовської) та джерело №3 (реферат Ушкової) відсутні в «Списку використаних джерел» дисертації Трофименка.

Однак зазначу, що в «Списку використаних джерел» дисертації Трофименка є покликання №4: *Альтерглобализм и антиглобалистское движение в современном мире : сборник обзоров / [Г. Н. Канинская, Дж. Смит, П. Эванс и др.] ; под ред. И. Г. Животовской. — М. : РАН, 2006*; цей збірник містить джерела №2 і 3 (реферати Животовської та Ушкової) і згадується на сс. 47, 77, 82 і 104.

У Порівняльній таблиці (Додаток 1) наведені збіги тексту дисертації з працями Животовської та Ушкової без належних покликань.

Установлено, що М. Трофименко, переписуючи російське джерело №1, видаляв покликання на літературні джерела, а на с. 67 замінив текст «в России» на «в Україні».

До переписаного російського тексту Животовської (джерело №2) Трофименко додав першоджерело – французьку статтю, яку оглядала Животовська, зробивши це лише для деяких переписаних абзців, але насправді сам текст був переписаний ним із російської праці, а не французької, бо переписаний текст містить чужий аналіз французької статті.

Переписуючи російське джерело №3 (огляд праці Агітона, зроблений Ушковою), Трофименко часто додавав до деяких речень покликання на першоджерело – працю Агітона (це покликання №1 зі списку джерел дисертації) – замість покликання на працю Ушкової, але сторінки в книзі Агітона, на які вказує Трофименко, насправді не містять нібито цитованого звідти тексту, а є переписаними з реферату Ушкової (див. коментарі в Порівняльній таблиці). Таке фальшування джерела доводиться легко: насправді в праці Агітона немає такого тексту, а є лише ідеї, які аналізувала Ушкова (до того ж ці ідеї є на зовсім інших сторінках праці Агітона ніж ті, на які вказує Трофименко), і переписувався саме аналітичний текст Ушкової. Праця Агітона додається до скарги під №4 в сканованому вигляді без оцифровки.

Помилки перекладу з російської, зроблені Трофименком, указані в Порівняльній таблиці (Додаток 1) у примітках.

Основний текст дисертації викладений на сс. 11–154 (144 сторінки).

Академічний плагіат виявлений на сс. 27–28, 31–35, 48, 60, 65–67, 77–84, 93–98, 108, – усього **на 27 сторінках**, що становить **19%**.

Плагіатній дисертації М. Трофименка присвячена публікація на сайті «Плагіат і фальсифікації в наукових працях» під назвою «Новий заступник міністра освіти Микола Трофименко: плагіат і фальшування джерел в обох дисертаціях» за адресою: https://false-science.ucoz.ua/news/zastupnik_ministra_osviti_mikola_trofimenko_plagiat/2025-10-21-202.

Наявні збіги текстів без зазначення покликань **порушують вимоги**, встановлені **статтею 42 Закону України «Про освіту»** щодо академічної доброчесності, а також порушують дійсні на момент захисту **вимоги «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 р. № 423 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-п/cd20070307#Text>):

«11. Дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку. ...»

«16. <...> У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Виявлення в дисертації, авторів якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело є підставою для порушення клопотання про позбавлення його наукового ступеня.»

На підставі викладеного **звертаюся до НАЗЯВО з проханням:**

1. Розглянути питання щодо академічного плагіату в дисертації Миколи Валерійовича Трофименка на здобуття ступеня кандидата наук, провівши аналіз наведених фактів текстових збігів, та прийняти рішення щодо виявлення/невиявлення в дисертації М. В. Трофименка фактів порушення академічної доброчесності.
2. У випадку підтвердження фактів порушень М. В. Трофименком академічної доброчесності звернутися до Міністерства освіти і науки України з вимогою щодо необхідності позбавлення цієї особи наукового ступеня кандидата наук.

Додатки:

1. Порівняльна таблиця із наведенням фрагментів кандидатської дисертації Трофименка М. В. та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства в форматах pdf та docx.
2. Електронна копія дисертації Трофименка М. В., поданої на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук, у форматі pdf.
3. Електронні копії зазначених у скарзі джерел неправомірного використання в форматі pdf.
4. Праця, на яку Трофименко робить фальшиві покликання: *Агитон К. Альтернативный глобализм. Новые мировые движения протеста.* – М.: Гилея, 2004 (неоцифрований файл у форматі pdf).

22.10.2025 р.

О. Ю. Смірнов,
канд. біол. наук, ст. наук. співр.